

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1So/82/2012
Identifikačné číslo spisu:	5012200262
Dátum vydania rozhodnutia:	11.06.2013
Meno a priezvisko:	JUDr. Igor Belko
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2013:5012200262.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Igora Belka a z členov Ing. JUDr. Miroslava Gavalca PhD. a JUDr. Eleny Berthotyovej PhD., v právnej veci navrhovateľky: G., bytom L., zastúpenej splnomocnenou zástupkyňou R., bytom tamtiež, proti odporkyni: Sociálna poisťovňa - ústredie, Bratislava, Ul. 29. augusta č. 8, o sirotský dôchodok, o odvolaní odporkyne proti rozsudku Krajského súdu v Žiline, č. k. 24Sd/92/2012-120 zo dňa 21. augusta 2012, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline, č. k. 24Sd/92/2012-120 zo dňa 21. augusta 2012 p o t v r d z u j e .

Navrhovateľke náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

Krajský súd v Žiline rozsudkom uvedeným vo výroku tohto rozhodnutia z dôvodov podľa § 250j ods. 2 písm. a/ OSP zrušil vyššie uvedené rozhodnutia odporkyne pod č. 915 419 7844 a č. 915 419 7844 0 týkajúce sa sirotského dôchodku navrhovateľky priznaného jej podľa ustanovení § 76, § 81 ods. 6 a § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“). O trovách konania rozhodol krajský súd tak, že navrhovateľke ich náhradu nepriznal.

Krajský súd tak rozhodol potom, čo dospel k záveru, že zo spisu odporkyne nevyplýva, či a kedy bola na jej účet zaplatená odplata za postúpenú pohľadávku, a teda či a ktorým dňom došlo k zaplateniu dlžného poistenia v rozsahu zakladajúcom nárok na invalidný dôchodok. Táto okolnosť má podľa názoru krajského súdu podstatný význam na posúdenie nároku navrhovateľky na sirotský dôchodok. Krajský súd konštatoval, že rozhodnutia odporkyne vychádzali z nesprávneho právneho posúdenia veci. Odporkyni preto uložil v novom konaní zistiť, či a ktorým dňom zo strany spoločnosti BA One, s. r. o. došlo k úhrade odplaty za predmetné pohľadávky na účet odporkyne v Štátnej pokladnici, a teda či došlo k prechodu práva nakladať s postúpenou pohľadávkou, tiež či postúpenie pohľadávky bolo nebohému otcovi navrhovateľky oznámené, a pokiaľ tento doplatil poistné za doteraz nezhodnotenú dobu poistenia, opätovne posúdiť jeho nárok na invalidný dôchodok. Krajský súd dodal, že v konaní nebolo vyvrátené tvrdenie, že nebohý otec navrhovateľky konal v dobrej viere, že splatením dlhu tretej osobe splatí svoj dlh na poistnom a tiež argumentoval, že poistné je prášne účelová platba slúžiaca k poisteniu poistenca.

Pokiaľ odporkyňa pri postúpení pohľadávky postupovala v rozpore s § 277b ods. 1 zákona a postúpila pohľadávky inej spoločnosti ako takej, ktorá mala 100 %-nú majetkovú účasť štátu, konala tak podľa krajského súdu v rozpore so zákonom. Svoj názor oprel o § 149 ods. 1 zákona, konkrétne o slová, že Sociálna poisťovňa môže „za podmienok ustanovených týmto zákonom“ postúpiť pohľadávky tretej osobe s tým, že podľa krajského súdu, tieto podmienky upravuje bližšie § 277b zákona.

Proti rozsudku podala odporkyňa včas odvolanie a žiadala ho zmeniť a svoje napadnuté rozhodnutia potvrdiť. Uviedla, že E. bol od 09. marca 1991 do 13. júla 1997 prihlásený ako samostatne zárobkovo činná osoba (ďalej len „SZČO“). Z poistného, ktoré mal uhradiť, neuhradil poistné za obdobie od 01. októbra 1995 do 31. júla 1997 - táto pohľadávka bola predpísaná osobitným rozhodnutím a dlžník ju odporkyni uhradil len čiastočne - tak, že neuhradená ostala naďalej suma 17.679 Sk, ktorá bola postúpená spoločnosti BA One, s. r. o., so sídlom v Bratislave, a to na základe zmluvy o postúpení pohľadávok č. 3 zo dňa 29. júla 2008, podľa § 149 ods. 1 až 11 zákona v znení zákona č. 555/2007 Z. z. a podľa § 269 ods. 2 Obchodného zákonníka. Odporkyňa konštatovala, že týmto zanikla povinnosť zaplatiť poistné odporkyni s poukazom na § 149 ods. 9 písm. a/ zákona v znení zákona č. 555/2007 Z. z.. Odporkyňa zdôraznila, že žiaden právny prepis neumožňuje považovať splnenie záväzku z postúpenej pohľadávky za uhradenie poistného odporkyni, a preto v žiadnom prípade nemožno považovať uvedené obdobie za obdobie dôchodkového poistenia. Poukázala na príslušné zákonné ustanovenia, predovšetkým na § 78 ods. 1 zákona tvrdiac, že obdobie účasti na dôchodkovom zabezpečení osôb, za ktoré nebolo zaplatené poistné do 31. decembra 2003, možno hodnotiť ako obdobie dôchodkového poistenia až od zaplatenia celej sumy dlžného poistenia. Preto teda ani obdobie od 01. októbra 1995 do 31. júla 1997 nemožno hodnotiť ako obdobie dôchodkového poistenia, nakoľko za toto obdobie nebola zaplatená (odporkyni) celá suma poistného. Uhradenie dlhu na poistnom po postúpení pohľadávky sa v zmysle § 277b ods. 1 zákona považuje za uhradenie poistného odporkyni len v tom prípade, že pohľadávka bola postúpená spoločnosti so 100 %-nou majetkovou účasťou štátu. V danom prípade však spoločnosť BA One, s. r. o., ktorej bola pohľadávka postúpená, nie je spoločnosťou so 100 %-nou účasťou štátu, a preto uhradenie záväzku z postúpenej pohľadávky tejto spoločnosti nemožno v žiadnom prípade považovať za uhradenie poistného. Nesúhlasila s názorom krajského súdu, že konala v rozpore so zákonom, ak postúpila pohľadávky spoločnosti bez 100 %-nej majetkovej účasti štátu. Poukázala tiež na vyjadrenie svojej pobočky, podľa ktorého v dlžnom poistnom nešlo o pohľadávky podľa § 277b ods. 1 zákona.

Navrhovateľka vo vyjadrení k odvolaniu odporkyne tvrdila, že jej otec v dobrej viere splácal dlh na poistnom, pričom sa domnieval, že tým plnil odporkyni. Uvedené konanie odporkyne, ktorá bez vedomia jej nebohého otca postúpila pohľadávku inej spoločnosti, označila za neetické a nespravodlivé. Vyjadrila názor, že nemožno transformovať pohľadávku určenú na poistné. Tvrdila, že bolo povinnosťou odporkyne po postúpení pohľadávky zabezpečiť, aby uhradený dlh bol použitý na splatenie dlžného poistného. Ďalej namietala skutočnosti týkajúce sa exekučných konaní v súvislosti s vymáhaním dlžného poistného. Z uvedených dôvodov žiadala rozsudok krajského súdu potvrdiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 250s OSP v spojení s § 10 ods. 2 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo, odvolanie prejednal bez nariadenia pojednávania v súlade s § 250ja ods. 2 OSP a jednomyseľne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z.) dospel k záveru, že odvolanie odporkyne nie je dôvodné. Rozsudok verejne vyhlásil dňa 11. júna 2013 po tom, čo deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk najmenej päť dní vopred (§ 156 ods. 1 a 3 OSP).

Z pripojeného spisového materiálu, ktorého súčasťou bol aj administratívny spis odporkyne, odvolací súd zistil, že odporkyňa rozhodnutím zo dňa 28. júla 2012 priznala navrhovateľke sirotský dôchodok podľa ustanovení § 76, § 81 ods. 6 a § 82 zákona. Ďalšími rozhodnutiami bol priznaný dôchodok upravovaný v zmysle príslušných zákonných ustanovení. Vo výrokovej časti uvedené rozhodnutia napadla navrhovateľka opravným prostriedkom, v ktorom namietala výšku sirotského dôchodku predovšetkým v súvislosti s nezapočítaním obdobia poistenia jej nebohého otca od 01. októbra 1995 do

31. júla 1997.

Odvolací súd preskúmal rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v medziach dôvodov odvolania odporkyne (§ 212 ods. 1 OSP), pričom v rámci odvolacieho konania skúmal aj napadnuté rozhodnutia odporkyne a zistil, že boli dané predpoklady na zrušenie rozhodnutí odporkyne, tak ako ich uviedol súd prvého stupňa.

Podľa § 149 zákona v znení zákona č. 555/2007 Z. z. pohľadávku okrem pohľadávky na poistnom na nemocenské poistenie a na dôchodkové poistenie pred rokom 1994 vrátane penále, ktoré súvisí s týmto poistným, a okrem pohľadávky na dávkach, môže Sociálna poisťovňa za podmienok ustanovených týmto zákonom postúpiť tretej osobe, ak tento zákon neustanovuje inak (ods. 1).

O postúpení pohľadávky vrátane práv zo zabezpečenia pohľadávky uzatvára Sociálna poisťovňa s treťou osobou písomnú zmluvu o postúpení pohľadávky (ďalej len „zmluva“) za odplatu. Na zmluvu sa vzťahuje Obchodný zákonník (ods. 4).

Sociálna poisťovňa môže uzatvoriť zmluvu s treťou osobou, len ak táto osoba má voči Sociálnej poisťovni vyrovnané všetky záväzky podľa tohto zákona. Na výber najvhodnejšieho návrhu na uzatvorenie zmluvy predloženého treťou osobou sa vzťahujú ustanovenia Obchodného zákonníka o obchodnej verejnej súťaži (ods. 5).

Sociálna poisťovňa je povinná bez zbytočného odkladu oznámiť postúpenie pohľadávky fyzickej osobe alebo právnickej osobe, voči ktorej Sociálnej poisťovni vznikla pohľadávka. Súhlas tejto osoby s postúpením pohľadávky sa nevyžaduje (ods. 6).

Právo nakladať s postúpenou pohľadávkou prechádza na tretiu osobu uzatvorením zmluvy a uhradením odplaty za postúpenú pohľadávkou na účet Sociálnej poisťovne v Štátnej pokladnici (ods. 8).

Od prechodu práva nakladať s postúpenou pohľadávkou na tretiu osobu táto pohľadávka prestáva byť pohľadávkou Sociálnej poisťovne a súčasne zaniká:

- a) povinnosť fyzickej osoby alebo právnickej osoby uvedenej v odseku 6 splniť záväzok voči Sociálnej poisťovni v rozsahu postúpenej pohľadávky,
- b) oprávnenie Sociálnej poisťovne nakladať s postúpenou pohľadávkou (ods. 9).

Od prechodu práva nakladať s postúpenou pohľadávkou na tretiu osobu vzniká:

- a) povinnosť fyzickej osoby alebo právnickej osoby uvedenej v odseku 6 splniť záväzok voči tretej osobe v rozsahu postúpenej pohľadávky,
- b) právo tretej osoby vyžadovať peňažné plnenie od fyzickej osoby alebo právnickej osoby uvedenej v odseku 6 v rozsahu postúpenej pohľadávky,
- c) právo tretej osoby vymáhať postúpenú pohľadávkou (ods. 10).

Podľa § 277b ods. 1 zákona pohľadávky na poistnom na nemocenské poistenie, dôchodkové zabezpečenie, na poistnom na poistenie zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a pri chorobe z povolania a pohľadávky na príspevku na poistenie v nezamestnanosti a príspevku do garančného fondu vzniknuté do 31. decembra 2002, pohľadávky na penále a na pokutách súvisiacich s platením poistného a príspevkov uložených do 31. decembra 2002 podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 voči zdravotníckym zariadeniam, môže Sociálna poisťovňa postúpiť podľa § 149 za odplatu tretej osobe, ktorou je právnická osoba so 100 % majetkovou účasťou štátu určená ministerstvom po dohode s ministerstvom financií; § 149 ods. 5 druhá veta sa nepoužije. Suma odplaty za postúpenie pohľadávok podľa prvej vety nemôže byť nižšia ako suma dlžného poistného a dlžných príspevkov.

Podľa § 78 ods. 1 zákona povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činnnej osobe a dobrovoľne dôchodkovo poistenej osobe, ktoré nezaplatili včas a v správnej sume poistné na

dôchodkové poistenie za obdobie, za ktoré boli povinné platiť poistné na dôchodkové poistenie, sa toto obdobie započíta na nárok na starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok a invalidný dôchodok a na určenie ich sumy ako obdobie dôchodkového poistenia odo dňa, v ktorom bola zaplatená celá suma dlžného poistného na dôchodkové poistenie. To platí aj na nárok na vdovský dôchodok, vdovecký dôchodok a sirotsky dôchodok po fyzickej osobe uvedenej v prvej vete a na určenie ich sumy, ak vdova, vdovec alebo sirota zaplatili dlžnú sumu poistného na dôchodkové poistenie po fyzickej osobe uvedenej v prvej vete. Na účely určenia sumy starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku zomretého poistenca sa poistné zaplatené podľa druhej vety považuje za zaplatené ku dňu jeho smrti.

Zo spisu je zjavné, že nebohý otec navrhovateľky E. bol prihlásený do poistenia ako SZČO od 09. marca 1991. Poistné zaplatil za obdobia 01. marca 1991 - 30. septembra 1995, 01. júla 2003 - 30. júna 2004 a 01. júla 2005 - 30. decembra 2007. Poistné za obdobie 01. októbra 1995 - 31. júla 1997 neuhradil. Dlžník bol pobočkou odporkyne vyzvaný k úhrade dlžnej sumy a poistné bolo tiež predpísané samostatným rozhodnutím pobočky odporkyne v Čadci č. 200-918-4002/98-A zo dňa 22. októbra 1998, a to v sume 58.579 Sk. Dlžník dlžné poistné uhradil len sčasti, avšak neuhradil sumu 17.679 Sk. Neuhradená suma bola postúpená tretej osobe, spoločnosti BA One, s. r. o., Lermontovova 18, Bratislava, na základe zmluvy o postúpení pohľadávok č. 3 zo dňa 29. júla 2008 podľa § 149 ods. 1 až 11 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 555/2007 Z. z. a § 269 ods. 2 Obchodného zákonníka. Dňa 26. septembra 2008 spoločnosť BA One, s. r. o., vyzvala menovaného na úhradu nedoplatku. Menovaný uhradil sumu 17.679 Sk (586,83 €) Sociálnej poisťovni až po postúpení pohľadávky spoločnosti BA One, s. r. o., a z uvedeného dôvodu bola suma 17.679 Sk prevezená spoločnosti BA One, s. r. o..

Odvolačný súd sa v zásade stotožňuje s dôvodmi rozsudku krajského súdu, z ktorých vyplýva, že ak odporkyňa po postúpení pohľadávky obdržala odplatu za postúpenú pohľadávku, (ktorá pohľadávka vznikla neuhradením predpísaného poistného poisteným - navrhovateľom v stanovených lehotách), zaplatenie úhrady za postúpenú pohľadávku na poistnom na dôchodkové poistenie má za následok, že pri posudzovaní nároku na dávku nemožno vylúčiť z doby poistenia obdobie, za ktoré bola zaplatená. Odvolačný súd v tejto súvislosti poukazuje na Rozhodnutie č. 52 Zbierky stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky za rok 2011 publikovanej v zozbierke č. 5 roč. 2011 na internetovej stránke NS SR www.nsud.sk - rozsudok NS SR z 31. júla 2009 sp. zn. 9So/178/2008. Odvolačný súd v prejednávanej veci nezistil dôvod odchyliť sa od publikovaného právneho názoru, ktorý bol uplatnený aj v iných prípadoch.

Podľa názoru odvolacieho súdu krajský súd dôvodne poukázal na to, že zo spisu odporkyne nevyplyva či a kedy bola na účet Sociálnej poisťovne zaplatená odplata za postúpenú pohľadávku predpísanú rozhodnutím Sociálnej poisťovne, pobočka Čadca č. 200-918-4002/98-A zo dňa 22. októbra 1998 v sume 586,83 €, a teda či a ktorým dňom došlo k zaplateniu dlžného poistného v rozsahu zakladajúcom nárok na invalidný dôchodok. Táto okolnosť má podstatný význam pre posúdenie nároku navrhovateľky na sirotsky dôchodok z dôvodu nároku jej zomrelého otca na invalidný dôchodok tak ku dňu vzniku invalidity, resp. od neskoršieho dátumu. Požiadavka, aby odporkyňa v ďalšom konaní zistila, či a ktorým dňom zo strany spoločnosti BA One, s. r. o., Lermontovova 18, Bratislava došlo k úhrade odplaty za predmetné pohľadávky na účet odporkyne v Štátnej pokladnici, a teda či došlo k prechodu práva nakladať s postúpenou pohľadávkou, či postúpenie pohľadávky bolo E. oznámené a v prípade, pokiaľ E. v neskoršom období doplatil poistné za doteraz nezhodnotenú dobu rozhodného obdobia tak, ako to navrhovateľka namietala a opätovne posúdiť nárok navrhovateľky na sirotsky dôchodok, je preto dôvodná.

Odvolačný súd nezdieľa názor odporkyne, že doba samostatnej zárobkovej činnosti môže byť zhodnotená ako obdobie dôchodkového poistenia len v prípade dodatočného uhradenia dlžného poistného Sociálnej poisťovni, pričom odporkyňa sama uvádza, že vzhľadom na zánik vyššie uvedeného záväzkovoprávneho vzťahu medzi odporkyňou a navrhovateľom k úhrade dlžného poistného po postúpení pohľadávky a úhrade odplaty dôjsť nemôže. Súd nezdieľa však ani názor odporkyne o zániku záväzkovoprávneho vzťahu medzi odporkyňou a navrhovateľom, keďže je nepochybné, že Sociálna poisťovňa, ktorá je

zákonom poverená výkonom sociálneho poistenia (ako štátnej politiky) je verejnoprávnou inštitúciou zriadenou na tento účel (§ 120 ods. 1, 2 zákona), ktorá v rámci svojich právomocí okrem iného o výške dlžného poistného rozhoduje predpísaním dlžného poistného (§ 178 ods. 1 písm. a/ bod 8 zákona č. 461/2003 Z. z.), preto vo vzťahu sociálna poisťovňa - poistenec (prípadne zamestnávateľ) nejde o záväzkový vzťah dlžníka a veriteľa, ale ide o vzťah verejnoprávny, založený na oprávnení sociálnej poisťovne na poistné a zákonnej povinnosti poistenca (al. zamestnávateľa) poistné platiť a odvádzať na účely stanovené zákonom.

Na základe uvedeného možno dospieť k záveru, že povinnosť poistenca zaplatiť dlžné poistné, aj po postúpení pohľadávky poisťovňou, je a zostáva aj naďalej povinnosťou zaplatiť dlžné poistné, pričom poistený nemá žiadnu možnosť platiť poisťovni priamo, práve v dôsledku postúpenia pohľadávky. Postúpením pohľadávky nemohla poisťovňa založiť poistenému žiadnu inú povinnosť, než ktorá mu vznikla zo zákona, na platenie a odvod poistného, resp. na doplatenie poistného v zmysle rozhodnutia odporkyne. Zo žiadneho ustanovenia zákona č. 461/2003 Z. z. pritom nevyplyva oprávnenie poisťovne vylúčiť doby poistenia, za ktoré bolo poisteným zaplatené dlžné poistné čo aj inému subjektu (postupníkovi), na ktorý poisťovňa previedla pohľadávku na poistnom.

Je nepochybné, že poistné je prísne účelová platba a jeho zaplatenie by malo vždy smerovať k účelu, na ktorý slúži, t. j. k poisteniu poistenca. Ak teda odporkyňa dostala za postúpenú pohľadávku zaplatené, niet dôvodu, pokiaľ došlo k zaplateniu dlžného poistného v rozsahu zakladajúcim nárok na invalidný dôchodok, aby v takomto prípade nedošlo aj k zhodnoteniu uvedenej doby rozhodného obdobia tak, ako to navrhovateľka namietala.

Podľa názoru odvolacieho súdu bude vecou odporkyne, aby vyhodnotila okolnosti zaplatenia dlžného poistného tak, akoby ich poistený zaplatil (vo výške a v čase) priamo poisťovni. Samotná výška úhrady zaplatenej poisťovni postupníkom je pre posúdenie vzťahu poisťovne a poisteného podľa názoru odvolacieho súdu irelevantná.

Z uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny v zmysle ust. § 219 ods. 1 OSP potvrdil.

Vzhľadom na to, že v odvolacom konaní úspešná navrhovateľka si žiadne trovy neuplatnila, súd jej v súlade s ust. § 250k ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1, § 250l ods. 2 a § 224 ods. 1 a 2 OSP náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.